Gönderim Tarihi: 01.04.2019

Kabul Tarihi: 02.05.2019

SULTAN AHMED b. MUHAMMED'E AİT İSTİHRÂC RİSÂLESİ

Epistle of Extraction about Sultan Ahmed b. Muhammed

Süleyman LOKMACI

Dr. Öğretim Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
slokmaci@erzincan.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-8526-1725

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Kutsal metinlerin ebced ve cifr gibi harf sistemine dayalı metotlarla yorumlanması ve bu sayede gayba ait bilgiler elde etme çabası oldukça eskiye dayanmaktadır. Bu durum sadece Arap alfabesiyle yazılmış metinlere has bir durum olmamakla birlikte, farklı alfabeler için de söz konusudur. Bu usulde her harfin sayısal bir değeri bulunmaktadır. Cümle içerisinde bulunan harflerin değerleri toplanarak tarih düşürme yapılmaktadır. Sultan Ahmed b. Muhammed'e Ait İstihrac Risâlesi bu türden bir eserdir. Eserin müellifi olan Derviş Ali El-Nakşibendî Eş-Şehîr bi-İncili, Sultan III. Ahmed döneminde gerçekleşen bazı olayları, Kur'an-ı Kerim ve Zebur'dan aldığı ayetleri ebced hesabına göre istihrac etmek suretiyle, çıkarımlarda bulunmaya gayret etmiştir. Müellifin, Sultan III. Ahmed'e bir kutsiyet atfetme çabasında olduğu aşikâr bir şekilde görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cifr, Ebced, İstihrac, Tarih Düşürme, Sultan III. Ahmed

Abstract

The effort to interpret the sacred texts according to the letter systems such as abjad and jafr in order to attain information about the invisible world dates back to very old times. This case is not only peculiar to the texts written in Arabic but also to different alphabets. In this system, each letter has a numeric value. Adding up the numerical values of the letters in a sentence, a chronogram is reached. İstihrac Risâlesi (Epistle of Extraction) about Sultan Ahmed b. Muhammed is a work of this kind. The writer of the book, Derviş Ali El-Nakşibendî Eş-Şehîr bi-İncili, tried to make predictions about some events happened during the reign of Sultan Ahmed III by extracting verses from the Quran and Psalm. It is clearly seen that the writer was trying to attribute sacredness to Sultan Ahmed III.

Keywords: Jafr, Abjad, Istihrac (Extracting), Chronogram, Sultan Ahmed III

1. GİRİŞ

Osmanlılarda kutsal metinlerin kullanılması yoluyla gelecekte haber vermek için kullanılan yöntemler ebced hesabı ve cifrdır. Bu yöntemler Osmanlılardan önceki İslam Devletlerinde kullanılagelen yöntemler olması sebebiyle kökenleri eski zamanlara dayanmaktadır. Ebced, Arap alfabesinin ilk tertibi ve harflerinin taşıdığı sayı değerlerine dayanan bir hesap sistemidir. Sözlükte eski sâmi alfabe sırasına göre tertiplenmiş, Arapça'ya mahsus sesleri gösteren harfler ilave edilmiş ve bu sıraya göre harflere, birden ona sıra ile, ondan yüze onar onar, yüzden bine yüzer yüzer

olmak üzere birer sayı değeri verilmiş olan Arap harflerinin diziliş sırası ve bütünü olarak tanımlanmaktadır. Arapça’da bulunan harfler sekiz gruba ayrıldıktan sonra bunların aralarına vokaller konulmak suretiyle manası olmayan sekiz kelime meydana getirilmiştir. Bu sekiz kelime “ebced (أبجد), hevvez (هوز), huttî (حطي), kelemen (كلمن), sa’fes (سعفس), karaşet (قرشت), sehağ (ثخذ), dazağ (ضطغ)” şeklindedir. Türkçede dazağ (ضطغ) kelimesinin sonuna lamelif eklenerek (ضطغلاً) dazığlen şeklinde söylenmekle birlikte lamelifin ayrı bir rakam değeri bulunmamaktadır ve dazığlen kelimesinin sonuna Mü’minün suresinin 14. Ayetinde geçen قَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ¹ ibaresi eklenmektedir (Devellioğlu, 2002, 197; Uzun, 1994, 68).

Ebced harflerinin sayı değerleri şu şekildedir:

ebced	ا	1	hevvez	ه	5	huttî	ح	8	kelemen	ك	20
	ب	2		و	6		ط	9		ل	30
	ج	3		ز	7		ي	10		م	40
	د	4								ن	50
Sa’fes	س	60	karaşet	ق	100	sehağ	ث	500	dazağ	ض	800
	ع	70		ر	200		خ	600		ظ	900
	ف	80		ش	300		ذ	700		غ	1000
	ص	90		ت	400						

Esasında ebced hesabı sadece Arap alfabesine mahsus bir durum değildir. Hangi alfabede olursa olsun harflerin rakam karşılığı olarak kullanılması sebebiyle farklı alfabelere ait ebcedler de mevcuttur. Zaten çalışma konumuz olan Sultan Ahmed b. Muhammed’e Ait İstihârâc Risâlesi isimli eserde de Zebur’a ait yunanca metin üzerinden müellifin ebced hesabı yaptığı görülmektedir (Derviş Ali, 36^a, 36^b, 37^a). Yine ebcedin kendi içinde farklı hesaplama şekillerinin bulunduğu da bilinmektedir. Bunlar; asıl ebced hesabı (cümel-i sağır), en küçük ebced hesabı (cümel-i asgar), büyük ebced hesabı (cümel-i kebir) ve en büyük ebced hesabı (cümel-i ekber)’dir. Bunların her birinde rakam değerleri farklıdır (Çiçek, 2004, 82).

Cifr (cefr) ise sözlükte güya gelecekte haber veren bir ilim olarak tanımlanmaktadır (Devellioğlu, 2002, 129). Cifrin ayrıca Hazret-i Muhammed (s.a.v.) tarafından kendisinden sonra gelecek olan imamlardan Cafer Sadık başta olmak üzere 12 imama verilmesi için Hazret-i Ali’ye emanet edilen ve kıyamete kadar meydana gelecek bütün dini ve siyasi olayların, bilgilerin ve sırların 28 harf vasıtasıyla çözüldüğü bir ilimdir ki bu

¹ Kur’an-ı Kerim, 23/14: “...Yaratanların en güzeli olan Allah’ın şânı ne yücedir!”, Kur’an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s.374

eserler ancak ehl-i beyte mensup imamlarca veya ahir zamanda gelmesi beklenen mehdi tarafından çözülebilecek rumuzlarla dolu bir ilim şeklinde de tarifi söz konusudur (Seber, 2004, 240).

Ebced harflerini ve bunların değerlerini esas almak suretiyle “tarih düşürme sanatı” ortaya çıkmıştır. Tarih düşürme sanatını ilk defa kimin uyguladığı bilinmemekle birlikte, Farslıların Müslüman olmasından sonra XII. yüzyılda Fars edebiyatında görülmeye başlanmıştır. Bu suretle Farslılardan Türklere ve Türklerden Araplara geçen tarih düşürme sanatı Farslarda “mâdde-i târîh” ya da kısaca “târîh”, tarih düşürmeye de “mâdde-i târîh-sâzî, târîh goften, târîh nüvîšten”; Türkler’de “tarih düşürme, tarih yazma, tarih söyleme”, Araplar’da ise “târîhun şî’rî, târîhun harfî” şeklinde isimlendirilmiştir (Karabey, 2011, 80).

Ebced hesabına göre harflerin sayı değerlerinin toplanmasıyla elde edilen tarihe, tarih düşürme sanatında söyleniş bakımından “mânen tarih” adı verilmektedir. Bundan başka söyleniş bakımından “lafzan tarih” ve “lafzan ve mânen tarih” biçimleri de bulunmaktadır. Hesaplanmasına göre ise en makbulü söylenmek istenilen yılın tam olarak çıktığı “tam tarih”dir². Eğer söylenmek istenilen yıl karşılanmazsa bu durumda ekleme veya çıkarma yoluyla bir hesabın yapıldığı yönteme ise “ta’miyeli tarih” adı verilir³. Hesaplanmaya göre kullanılan bir diğer yöntem ise mısra harflerinin söylenmek istenilen yılın iki katını verdiği “düta tarih”tir. Tarih söyleme sanatının harflerin kullanılışı bakımından ise üç kısma ayrıldığı bilinmektedir. Bunlar mevcut bütün harflerle söylenenler, sadece noktalı harflerin hesaplamada kullanıldığı “mu’cem tarih” ve sadece noktasız harflerin hesaplamada kullanıldığı “mühmel tarih”tir (Karabey, 2011, 81).

2. SULTAN AHMED B. MUHAMMED’E AİT İSTİHRÂC RİSÂLESİ

Sultan Ahmed b. Muhammed’e Ait İstihrac Risâlesi, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi’nde 34 Nk 51/2 arşiv numarasıyla kayıtlı bulunmaktadır. Sekiz varaktan oluşan eserin ilk sayfası olan 33/B varağında 11 satır, son sayfası olan 40/B varağında 7 satır ve eserin genelinde ise 17 satır bulunmaktadır. Söz konusu nüsha bir risâle içerisinde bulunduğu için varak numaralandırması 1’den başlamamaktadır.

² Sultan Ahmed b. Muhammed’e Ait İstihrac Risâlesi’nde Derviş Ali’nin kullandığı yöntemlerden birisidir. Müellif Prut Seferinde Osmanlı ordusunun Rusları mağlup etmesini açıklarken bu yöntemi kullanmıştır. Bakınız varak no: 36^a

³ Sultan Ahmed b. Muhammed’e Ait İstihrac Risâlesi’nde Derviş Ali Mora yarımadasının geri alınmasını ve Sultan III. Ahmed’in cülus tarihini bu yöntemi kullanarak açıklamaya çalışmıştır. Bakınız varak no: 36^b ve 39^b-40^a

Eserin müellifi Derviş Ali El-Nakşibendî Eş-Şehîr bi-İncili'dir. Derviş Ali 1115 (m. 1703-1704) tarihinde yazmış olduğu risaleye bazı maddeler ekleyerek, 1123 (m. 1711-1712) tarihinde eserini tahrir etmiştir (Derviş Ali, 35^a). Müellif eserde kendisinin ulemanın ileri gelenlerine, büyük velilere, tasavvuf erbabı ve ashâb-ı rumûz-i enbiyâ⁴ olan kâmil insanlara talebelik ettiğini ve bunların birçoğuyla görüşmek suretiyle Arapça'yı talim ettiğini ve İncil, Tevrat ve Zebur üzerine çalışmalar yaptığını belirtmiştir (Derviş Ali, 34^{a-b}). Müellif eserinde kendisiyle ilgili bundan başka bir bilgi vermemiştir. Bu sebeple kendisi hakkında detaylı bilgi bulunmamakla birlikte, 1128 (m.1715-1716) tarihinde vefat etmiş olan döneminin ünlü hattatlarından Anbârîzâde Derviş Ali b. İsmail olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu düşünce sıhhten uzaktır. Çünkü bu eserin müellifi olan Derviş Ali'nin babasının ismi Abdurrahman olduğu halde, hattatlıkla meşhur olan Derviş Ali'nin baba ismi İsmail'dir (Cevahir, 2008, 7; Derman, 1994, 192).

Müellif eserinde gerek Kur'an-ı Kerim ve gerekse Zebur'daki ayetleri kullanarak ebced hesabıyla birlikte bazı çıkarımlarda bulunma gayreti içerisine girmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Enbiyâ Suresi 105. Ayette buyrulan “*Yemin olsun, zikirden sonra Zebur'da şunu yazmıştık: Yeryüzüne benim iyilik ve barış seven kullarım vâris olacaktır*” hükmünden sonra Zebur'da bulunan ve konuyla ilgili olan ayete ve açıklamasına yer vermiştir. Yunanca yazılmış olan Zebur'daki ilgili ayeti cümlelere bölmek suretiyle, ayetin ebced hesabıyla karşılığını sayısal olarak belirten müellif

“ذكى ذكر نومسوس ين”

(salihler varis olurlar) ayetinin değerinin 1711 olduğunu ve Rus Çarı ve ona tabi olan askerlerin bu ayette kendilerinin kastedildiklerini düşündüklerini, oysa 1711 yılında vuku bulan Osmanlı-Rus savaşında⁵ Osmanlı ordusunun Rusları mağlup ettiğini ve bu nedenle ayette belirtilen salih kulların Sultan III. Ahmed ve Osmanlı ordusu olduğunu iddia etmiştir (Derviş Ali, 36^a).

⁴ Ashâb-ı Rumûz-i Enbiyâ (Ehl-i Keşif): Allah'ın bir ikramı olarak, olağanüstü hâl ve hareketlerin kendilerinde görüldüğü velî zâtlar ve mâneviyat âlemlerinde iman hakikatlerini gözleme yeteneğine sahip insanlar, veliler.

⁵ Rus Çarı Büyük Petro'nun 1700 tarihli İstanbul Anlaşması'na uymaması, İsveç Kralı XII. Şarl'ın Osmanlı ülkesine sığınması bahanesiyle Rusların Osmanlı topraklarına saldırması üzerine Sultan III. Ahmed Rusya'ya savaş ilanında bulunmuştur. Tarihte Prut Seferi olarak bilinen Osmanlı-Rus harbinin neticesinde Baltacı Mehmet Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu Rusları mağlup etmiş ve savaş sonucunda iki devlet arasında 23 Temmuz 1711'de Prut Antlaşması imzalanmıştır. Konuyla ilgili detaylı bilgi için İ. Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, TTK 1995, C IV, II Kısım, ss. 179-180; Münir Aktepe, “Ahmed III”, TDİA, C 2, ss. 35

Derviş Ali'nin ebced hesabını kullanarak açıklamak istediği bir diğer olay ise Osmanlıların Mora'yı geri almasıdır⁶. Süryanice olan

“دی او غذویی تس ابن ذکت بلو بونسون فتادکسی”

lafzında harf değerini 1623 olarak hesaplayan müellif, İsmail isminin harf değeri olan 93 sayısı ile, 1623'ü toplayarak 1716 tarihini elde etmiştir. Bununla birlikte İsmail isminin harf değeri konusunda yunanların ihtilaf halinde olduklarını ve bazılarının göre İsmail isminin harf değerinin 90 olarak hesaplandığını belirten müellif, 1623 sayısı ile 90 sayısını toplayarak 1713 tarihini elde etmişse de bu tarihin Mora'nın geri alınmasından iki yıl önceye denk geldiğini, ancak kameri hesaba göre fetih tarihinin tam olarak tespit edildiğini bildirmiştir (Derviş Ali, 36^b).

Derviş Ali Kur'an-ı Kerim'de Enbiyâ Suresi 105. Ayetinde “...zikirden sonra...” ifadesinde zikirden muradın harf adedi olduğunu ve bunun sayısal değerinin ebced hesabına göre 1117 olduğunu bu sayıya 6 adet usul-i huruf eklendiğinde 1123 ve zevâ'id eklendiğinde 1125 ve 1127 sayılarının bulunduğunu belirterek, 1123 (m. 1711-12) ve 1125 (m. 1713-14) ve 1127 (m. 1715) senelerinde Rus, Efrenc, Alman ve Alic (علج) küffarlarının ellerinde bulunan nice belde ve kalenin Osmanlılar tarafından feth edildiğini ve bu büyük fetihlerin sahibinin, Fatih-i Sâni olarak nitelendirdiği Sultan III. Ahmed olduğunu belirtmektedir. Müellif yine Rum Suresi 1-4. ayetlerin ebced değeriyle padişahın ismi olan Ahmed'in harf değerinin toplandığında 1115 (m. 1703-4) senesinin elde edildiğini ve bunun da Sultan III. Ahmed'in cülus tarihi olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır (Derviş Ali, 39^b/40^a).

3. SONUÇ

İnsanoğlunun gaybı bilme tutkusu, geçmişten bugüne varlığını devam ettiren bir dürtü olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelecekle veya bilinmeyenle ilgili birtakım bilgiler elde etmek için kutsal metinler, cifr veya ebced hesabı gibi ilimlerle değerlendirilmiş ve bu İslam dünyasında bir gelenek halini almıştır. Bu yolla elde edilen hesaplamaların ne kadar gerçeği yansıttığı ise bir muammadan öteye geçmemektedir. Osmanlılarda da cifr ve ebced hesabının kutsal metinler üzerinde kullanıldığı bilinmektedir. Cifr veya ebced hesabı kullanılarak, kutsal metinlerden çıkarımda bulunmaya

⁶ Enişte Hasan Paşa'ya ait eşyanın Venedikliler tarafından yağma edilmesi üzerine Sultan III. Ahmet Sadrazam Ali Paşa'yı 8 Aralık 1714'de Mora yarımadası ve akdenizde Venedikliler'in elinde bulunan bazı adaların alınmasına memur etti. Bu sayede Mora Venedikliler'den geri alındığı gibi Girit'te Sperlanka, Granbosa ve Suda gibi bazı kaleler de feth edildi. Konuyla ilgili olarak Münir Aktepe, “Ahmed III”, TDİA, C 2, ss. 35-36

yönelik olarak telif edilen eserlerden birisi, çalışma konumuz olan, Derviş Ali El-Nakşibendî Eş-Şehir bi-İncili'nin kaleme almış olduğu Sultan Ahmed b. Muhammed'e Ait İstihâr Risâlesi'dir. Müellif söz konusu bu eserinde Kur'an-ı Kerim ve Zebur'da bulunan bazı ayetlerin ebced hesabına göre sayısal değerlerini almak suretiyle Mora'nın fethi gibi bazı olayların gerçekleştiği tarihleri tespit etmeye çalışmıştır. Sultan III. Ahmed'e bir kutsiyet atfetme çabası olarak görülen bu eserde, Mora yarımadasının geri alınması ve Sultan III. Ahmed'in cülus tarihinin tespiti hususunda eklemeler ve çıkarmalar yapılmak suretiyle, istenilen tarihlerin elde edildiği görülmekle birlikte bu durumun "zorlama" yoluyla sağlandığı aşıkardır. Ancak bu eser, bir padişahın cülusu ve fetihlerinin izahı için kutsal metinlerin kullanılması yoluyla hazırlanmış müstesna bir eserdir. Zira Türkiye Yazma Eserler Kurumu Kataloğunda yapmış olduğumuz taramalarda bir padişaha atfen hazırlanmış bu türden başka bir eser tespit edemedik. Derviş Ali'nin bu eseri, belki tarihi bilgilerin gelecek kuşaklara aktarılması kaygısından uzak bir düşünceyle hazırlanmış olsa da içerdiği bilgiler Sultan III. Ahmed döneminde gerçekleşen olaylar hakkında birçok bilgiyi günümüze aktarmıştır. Ebced hesabı esas alınmak suretiyle hazırlanmış ve tarihi olaylar hakkında bilgiler veren bu eser, içerdiği hesaplamaların ne kadar sağlıklı olduğu hakkında tartışmalara açık olsa da bir benzerinin tespit edilememiş olması sebebiyle orijinal bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. KAYNAKLAR

- Aktepe, M. (1998) Ahmed III, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 2, 34-38.
- Cevahir, H. (2008) *Derviş Ali en-Nakşibendî el-İncilî ve Na'tü'n-Nebî fî'l-İncil isimli eserinin tahkik ve tercümesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Çiçek, R. (2004) Bilgi değeri açısından cefr ve ebced-harfler ve rakamlar metafiziği, *Milel ve Nihal*, 2(1), 75-114.
- Derman, M. U. (1994) Derviş Ali, İmam, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 9, 192.
- Derviş Ali El-Nakşibendî, Sultan Ahmed b. Muhammed'e ait istihâr risâlesi.
- Devellioğlu, F. (2002) Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat, Aydın Kitapevi Yayınları, Ankara.
- Güzel, A. (1986), Kaygusuz Abdal'ın bilinmeyen bir eseri, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 24, 283-298.
- Karabey, T. (2011) Tarih düşürme, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 40, 80-82.
- Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011.
- Seber, A. (2004) Cifr/Ebced metodunun Kur'ân ayetlerine tatbiki ve Ehl-i Beyt'le ilişkisi, *Marîfe Dergisi*, 4 (3), 235-267.
- Uzun, M. (2004) Ebced, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 10, 68-70.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1995) Osmanlı tarihi, TTK, IV (II.).

Metin Kısmı

Hamd-ı bi-had ve senâ-yı lâyu‘ad ol hâlık-ı kevn ü mekân ve râzık-ı ins ü cân cellet-i azametihî ve illet-i kudretihi hazretlerine ki ilm-i ezelfî cemî‘ zerrât-ı mevcûdâtı muhît olup eşyâdan her birin bir ism-i şerîfine mazhar kıldı. Ve dürûduna mahdûd ol resûl-i emîn ve ol kâ‘il-i kavl

7 کنت نبياً و آدم بين الماء والطين

sallallahu te‘âla aleyhi ve sellem fi küll-i vaktin ve hıyn. Hazretlerinin merkad-i mu‘attar ve ravza-i mu‘anberlerine olsun ki pîşvây-ı tarîkiyyemiz olan sıddık-ı ekber radiyallahu anh hazretlerine gârve-i

8 فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ [34^a] haberdâr edüp

9 مَا صَبَّ اللَّهُ فِي صَدْرِي إِلَّا وَقَدْ صَبَّبْتَهُ فِي صَدْرِ أَبِي يَكْر

hadisîyle mükerrerrem kıldı. Ve Âl-i ve Ashâb-ı ve evlâd-ı emcâd-ı âlî nejâdlarına olsun ki teşebbüs-i sünen-i aliyye-i Hazret-i Fahr-i Âlem sallallahu aleyh-i ve sellem ile her biri nice bilâd ve emsâd-ı kabza-i teshîre getirüp zulmet-i küfr ve tугyânı izâle edüp nûr-i imân ile kalub-i ehl-i ikâbını münevver kıldılar. Rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecmaîn.

Emmâ ba‘d bu risâlenin mü‘ellifi kalîlû‘l-amel kesîrû‘l-emel abd-i fakîr müznib-i hakîrû‘l-muhtâç ilâ rahmetullahi‘l-meliki‘l-kadîr Dervîş Ali El-Nakşibendî Eş-Şehîr bi-İncili Islahullah Teâlâ Şânehu unvân-ı şebâbdan zamân-ı şeyhûhete erişince eşref-i ulemâ ve meşâyih-i kibârdan erbâb-ı tasavvuf ve ashâb-ı rumûz-i enbiyâ olan kümmelinden telemmüz ve niçeleriyle ins ü ihtilât [34^b] ve ulûm-i Arabiyye‘yi ta‘lim ve medârîse ve İncil ve Tevriyye ve Zebur‘u dahi hesabû‘l-kudre bir nice zamân mütâlâ‘a ve mûmârese edüp ba‘zı resâ‘il-i Arabiyye ve garbiyye ve Hazret-i Resûl-i Ekrem sallallahu te‘âlâ aleyhi ve sellem’in ism-i şerîf ve vasf-ı latîfini incil ve tevriyye ve zeburdan istihrâc ve arabîyyeyi tercüme eyledikden sonra ba‘zı kibâr-ı meşâyih-i kelâmından ve tevârîh-i süryânîden muttali‘ olduğum Sultânü‘l-Azam ve Hâkânü‘l-kerem, kudret-i selâtîn-i cihân dâfi‘-i

7 Hadis-i Şerif riyayeti: Âdem, daha su ve toprak arasındayken ben Nebî idim. Abdurrahman Güzel “*Kaygusuz Abdal’ın Bilinmeyen Bir Eseri*” isimli makalesinde, 294. sayfada bu hadisin, hadis kitaplarında bu şekilde mevcut olmadığını, daha çok (كنت نبياً و آدم بين الروح والجسد) “Adem ruh ve ceset arasında iken, yaratılmadan önce ben Nebî idim” şeklinde geçtiğini belirtmektedir.

8 Kur’an-ı Kerim, 53/10: “Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.”, Kur’an-ı Kerim Meâlî, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s. 586

9 Hadis-i Şerif Rivayeti: “Allah kalbime neyi ilka ettiyse ben de onu Eba Bekr’in kalbine ilka ettim”

ra'iyetü'l-adl ve'l-emân, nâsib-i livâ'-i şerîatü'l-Muhammediyye fi-âhirü'z-zamân, zıllullahi fi'l-âlem mazhar-ı

¹⁰ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ

ابو النصر و الظفر و النجم العالی الا قمر

Beyt:

ایاله من ملیک جلّ مطلعہ

فی العدل و الفضل و ازی عدله الفلک

و حین اشخصت الابصار من عجب

قلت اکسر و العین منه انه ملک

[35^a] Nesr: veliyyü'l-adl-i bi'l-istihkāk, halîfetullah alıyyü'l-ihkāk, eminullah fî cemî'ü'l-afāk bi-inâyetullahü'l-melikü'l-halāk, ehakk-ı mülûk-i Âl-i Osman Mevlânâ es-sultân bin es-sultân seyyidü'l-gâzî es-sultân Ahmed Hân bin es-sultân Muhammed Hân vefîkahullah bi'r-rüşd ve'l-emân ve i'ânetullah te'âlâ alıyyü'l-adl ve'l-ihsân hazretlerinin sâhib-i feth ü zafer oldukların müş'ir bin yüz on beş târîhinde gerçe bir risâle verilmişdi. Ammâ hâlen ol risâleye ba'zı mevâdde dahi zamm olunup ¹¹ نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ sene 1123 (1711-1712) târîh olmak üzere tahrîr olundu ve

¹³ اِعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ¹² وَمَا تَوْفِيقِيْ اِلَّا بِاللّٰهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَآلَيْهِ اُنِيْبُ

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ اَنَّ الْاَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصّٰلِحُوْنَ¹⁴

Hazret-i Allah azimü's-şân celle şânehu ve amme nevâlehu [35^b] azîmetiyle kendi zât-ı şerîfine kasem edüp buyurur ki tahkîken biz Dâvud aleyhisselâmın Zeburunda zikirten sonra yazdık. Ya'ni beyân eyledik tahkîk benim sâlih kullarım arza vâris olacaklardır. Sulehâdan murâd Ümmet-i Muhammed demekdir diyü buyurdu. İmdi müfessirin ma'nâyı arzı ihtilâf edüp her biri bir türlü ma'nâ verdiler. Ba'zısı arz cennettir ve kimi arz-ı

¹⁰ Kur'an-ı Kerim, 17/70: "Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık.", Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s. 309

¹¹ Kur'an-ı Kerim, 61/13: "Allah'tan bir yardım ve yakın bir fetih (Mekke'nin fethi)". (Ancak metinde: مُبَيِّنٌ نَّصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ şeklinde kullanılmıştır.), Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s. 621

¹² Kur'an-ı Kerim, 11/88: "Başarım ancak Allah'ın yardımı iledir." Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s. 249

¹³ Kovulmuş şeytanın şerrinden sana sığındım

¹⁴ Kur'an-ı Kerim, 21/105: "Andolsun, Zikir'den (Tevrat'tan) sonra Zebûr'da da, Yere muhakkak benim iyi kullarım varis olacaktır" diye yazmıştık.", Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s. 362

mukaddestir. Ve kimi Şam-ı Şerîf'tir ve kimi cemî'arzdır diyü tahrîr ve tasrîh etmişlerdir. Ve bunun mâ-sadakı Hazret-i Davud aleyhisselâm Zeburunda bu ibâretle mestûrdur.

ذكى ذكر نومسوس بن كفتا سکنو سس امسا و نا اوش ابافتس استو ما ذكو ملتيس صوفيا
کارغلو سا آفتو لالیسقرس اونومو ستوئو انقرديا افتو

ذكى ya'ni sulehâ نومسوس ذکر vâris olurlar بن ya'ni kılâ' ve belde demekdir. ابافتس kılâ' ilâ ahirü'z-zâmân امسا و نا اوش sâkin olurlar. کفتا سکنو سس ya'ni sulehânın âğzı استو ما ذكو ve bilâdda ya'ni hikmete hidâyet edüp doğru söyler لالیسقرس ve lisânı adl ü dâd söyler اونومو ستوئو انقرديا افتو ya'ni şeri'at-ı mutahhire-i Hudâ kulubunda mektûb ve mersûmdur.

[36^a] Pes ma'lûm ola ki kavî-i yûnâniyâna göre ذكى ذكر نومسوس بن hisâb-ı cûmel-i kebîre üzre 1711 adeddir. Hazret-i İsa'dan bu âna gelince bu kadar sene olmuştur. Çünkü zebur nasâri yedinde olup dâimâ okuduklarıyçün küffâr-ı dûzah karârdan Moskov Çârı ve anâ tâbi' olan askeri kendülerin sâlih kıyâs edüp bu senede gâlib oluruz hayâl-i bâtlı ile asâkir-i muvahhidine karşı geldikde elhamdülillah te'âlâ cezâ-yı illetlerin buldular. İbâd-ı sâlihden murâd bâlâda tahrîr olunduğu üzere Ümmet-i Muhammed'den hazret-i pâdişâh-ı İslâm halledullahi hilâfetihi ilâ yevmü'l-kıyâme hazretleridir. Bu sene-i mübârekeden (1123/miladî 1711/1712) sonra şevketlü kudretlü pâdişâhımın niçe fütûhât-ı celîleye mazhar bi'z-zât fâtihi sâni olup eslâf-ı selâtîn-i izâme-i gazâda sâbiken buyuracakları emir muhakkak mukarrerdir. [36^b] ve dahi kütüb-i yunâniyânda bu minvâl üzre mestûrdur ki

دى اوغذويى تس ابن ذكت بلو بونسون فتادكسى

Ya'ni rûz-i kamer-i semâniyede hazret-i pâdişâh-ı âlempenâh hazretleri Mora tarafların feth ü teshîr buyurdular. Ve bi-hisab-ı cûmelü'l-kebîr bu lafz-ı süryâninin aded-i hurûfi 1623 aded olur. Anların hisâbınca İzmâ'il ya'ni İsmâ'il hurûfi adeddi 93'dür. 1623 adede zamm olundukda 1716 aded olur. Amma yunâniyân hisâblarının ihtilâfı vardır. Zîrâ lafz-ı İzmâ'il'den ba'zılar ikinci elife hemzeyi hisâb etmezler. Buna göre 90 olur. Kavî-i müreccah dahi bu melâ hıttâ olunur. Pes 90 aded 1623 adede zamm olunsa 1713 aded hâsıl olur. Böyle olıcak Mora'nın fethine iki sene kalır. Feammâ kameriye hisâbınca vakit gelmiştir. ¹⁵ و الله تعالى اعلم [37^a] ve kitâb-ı tevriyye ve incîl ve zebûrda böyle musarrahdır ki hazret-i fahr-i âlem Muhammed sallallahu te'âla aleyhi ve sellem hazretlerinin ism-i şerîf ve

¹⁵ Allah bilir

vasf-ı latîflerin dâ'imâ küffâr okurlar. Velakin مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ ¹⁶ fehvâsı üzre hidâyet-i hak olduğu için bilmezler. Hâlbü ki hazret-i İsa salavâtullah alâ nebiyyinâ ve aleyh incilin server-i âlemin geleceğin haber verüp buyurur

كاغوارو تيسو تومبا تره كالون باراقليتون دوس ايمن انامنى متمون استون اونا

Ya'ni hazret-i İsa kavmine buyurur ki ben vâcibü'l-vucûd olan hazret-i Allah'dan taleb ve ricâ eyledim size bir resûl ve nebiyy-i ümmî kitâbla ve mu'cizât ile gelse gerekdir. Ve şerî'atı ahkâmı tâ rûz-i haşre değin dâim ve sâbit olur. İlâ yevmü'l-kıyâme¹⁷ bâkîdir. [37^b] Dâ'i-i hakîr bu makâleyi dahi hakîkatle gereği gibi istihrâc edüp arabî bir risâle eyledim. Murâd eden anı dahi mutâla'a eylesün. Ve zikirden murâd ba'zılar levh-i mahfûzdan ve ba'zılar tevriyyedir derler. Lakin kelimât-ı sûfiyye ve zebûr hazret-i Davud'dan ve tevârih-i yunânîyândan fehm olunan bu ma'nâlardan gayrı ber gayrı ma'nâ fehm olunur ki مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ ¹⁸de ba'd zikr ile murâd a'dâd-ı hurûfdur. Bi-hisâbü'l-cümeli'l-kebîr zîra a'dedi 1117 olur. 6 aded dahi usûl-i hurûfi zamm edecek 1123 olur. Zevâidin dahi zamm edecek 1125 dahi 1127 olur. Bu takdîre göre ma'nâ demek olur ki kaçan 1123 (m. 1711-12) ve 1125 (m. 1713-14) ve 1127 (m. 1715) seneleri tamâm oldukta ümmet-i Muhammed tahkîken kâfir elinde olan arza ve bilâd ve kalâ'a vâris olurlar. İmdi sûfiyyûnun bu âyet-i kerîmeyi tefsîrlerinden [38^a] hazret-i pâdişâh-ı a'lem-penâh ve vezîr-i a'zam vâlâ' himem ve sâir vüzerâ-yı azâm-ı a'lî makâm ve cemî' ümmet-i Muhammed'e olan beşâret-i uzmanın bervechle ta'bîri hadd-i imkânda değildir. Ba'd ezîn mukâddemâ ehl-i İslâm ellerinde olan kılâ' ve bilâd ve bakâ'-i bâsir hem feth olunup cizyeler ve hediyeler alınıp Moskov ve Alman ve Efrenc ve Alic (علج) küffârlarının nice bilâd ve kılâ'ların teshîr etdikden sonra mutî' ve münkâd olup ehl-i İslâm Cenâb-ı Hazret-i Hakka hemd ü senâ edeler. Allahümme yessir ve ensarü'l-sultânü'l-gâzî Ahmed Hân ibn es-sultân Muhammed Hân ma' vüzerâ ve vükelâ ve ulemâ ائمة الهدى ¹⁹.

Pes şek yokdur ki hazret-i pâdişâh-ı âlem-penâh sâhibü's-seyf ve'l-hurûc olup zıll-ı ilâhî ve rahmet-i Hak müeyyed min indillâh²⁰ derler. [38^b] Eğer suâl olunursa bu fütûhât-ı celîlenin sâhibi Gâzi Sultân Ahmed Hân

¹⁶ Kur'an-ı Kerim, 7/178: "Allah, kimi doğru yola iletirse, odur doğru yolu bulan. Kimleri de saptırırsa, işte onlar, ziyana uğrayanların ta kendileridir.", Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s. 187

¹⁷ Kıyamete kadar

¹⁸ Kur'an-ı Kerim, 21/105: "...zikirden sonra...", Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s.362

¹⁹ Hidayet imamları

²⁰ Allah tarafından te'yid edilen ve yardım görmüş olan

hazretleri olup sâhibü'l-seyfe ve'l-zafer ve küffâr-ı hâksâr mağlûb ve makhûr ve şevketlü pâdişâhımız Fâtih-i sâni olup bizzât kendülere mahsûs ve gayrıya olmadığından ma'lûmdur denilir ise cevap veririz ki bu bâbda iftilâfât çoktur. Bunu hakikatle kimse ta'akkul ve tefekkür edemez. Mâdemki nübüvvet-i esrârından haberdâr olmaya. Eğer haberdâr olur ise bilir ve anlar ve lakin izhâra rızâullah yoktur. Fe-ammâ bu hakîr-i müzennib kütüb-i mu'tebere-i mütekaddiminden tarîk-i akl ile birkaç âsânca tarîk beyân edeyim. Evvelâ lafz-ı Ahmed ebced hisâbı üzre elli üç aded ve dört dahi asıl hurûfunu zamm eyledik. [39^a] Gayra ihtimâl olmadığı emr-i bedîhi tarîk-i sâni budur ki evvelâ sûre-i rûm harfleri

الْمُغْلِبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ فِي بَضْعِ سِنِينَ²¹

Pes bu âyet-i kerîmenin hurûf-i mukatta'âtı

الف لام ميم غين لام با تا الف لام دا واو ميم فا يا الف دال نون يا الف لام الف را ضا
واو ها ميم ميم نون با عين دال غين لام با ها ميم سين يا غين لام با واو نون فا يا با ضا عين سين
نون يا نون

Mükessereti yüz otuz dokuz aded hurûfdur. Sâhibü's-seyfe ve'l-hûruc pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin ism-i şerîfinden basit olan bilâ mübâlağa 8 aded hurûfî darb edecek tamâmen 1112 aded olur. Tekrâr ism-i şerîflerinin mübâlağa hurûfları [40^a] üç sırfdır. Zamm olundukda 1115 olur. İmdi cülûs-i hümayûnları 1115 (m. 1703-4) senesinde olmakla katiyyen mahall-i iştibâhda değildir. Tarîk-i sâlis budur ki zikri sibkat eylediği üzre lafz-ı Ahmed 57 adeddir. Asker-i İslâmın mağlûbiyyeti on dokuz senesidir. 19 aded 57 adedde darb olundukda yine 1083 aded hâsıl olur. Ba'dehu dört pâdişâh ism-i şerîflerinin 19 hurûfunu 1083 adedde zamm eyledik. 1102 aded oldu. hurûfları تلك عشره كاملة. Zamm olundukda 1115 hâsıl oldu. Hülâsa-i kelâm bu bâbda tahallûf yokdur. İnşâ'allahu Te'âlâ

و لا شك بان هذا السلطان مع وزرائه كانوا غالبين على الكفار و هو صاحب الفتح و
السيف و الخروج و هذا السلطان الاعظم من يملك البلاد و الارض كسيرا من ايد الكفرة²²

و الله تعالى اعلم بالصواب²³

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ²⁴

²¹ Kur'an-ı Kerim, 30/1-4: "Elif, Lâ, Mîm, Rumlar, yakın bir yerde yenilgiye uğratıldılar. Onlar yenilgilerinden sonra birkaç yıl içinde galip geleceklerdir", Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s. 445

²² Hiç şüphe yok ki fethin ve kılıcın sahibi olan bu büyük padişah ve vezirleri kafirlerin ellerinde olan toprakları alarak, onlara üstün geldiler.

²³ Allah en doğrusunu bilir.

²⁴ Güç ve kuvvet ancak şanı Yüce Allah'tandır.